

ВÉКСЕЛЬ (від нім. Wechsel — обмін) — цінний папір у вигляді довгострокового зобов'язання, складеного у письмовому вигляді за певною формою. В. надає його власнику беззастережне право вимагати через певний період з особи, яка видала (чи акцептувала) зобов'язання, сплати зазнач. у ньому грошової суми.

Поява В. була викликана потребою торгівлі, зокрема ярмарк., оскільки вже у 12 ст. банкіри, які займалися обміном монет, що знаходилися в обігу, почали здійснювати переказ грошей з міста у місто і з країни у країну. Ці угоди мали письмову форму нотаріал. акту, який був документал. правом особи, що внесла валюту в одному місці, на отримання вказаної у цьому акті суми грошей в ін. місці обумовленою монетою і в обумовлений час, та, водночас, зобов'язанням особи, що отримала валюту, сплатити відповід. еквівалент. Купець отримував супроводжувал. лист із дорученням або проханням на адресу агента сплатити подавачу листа відповідну суму грошей. У результаті таких операцій виник переказний В. Спочатку відносини між учасниками цієї угоди мали суто довірчий характер, однак із розвитком і ускладненням грошового обігу набули характеру юрид. зобов'язань. З метою заохочення і розвитку торгівлі законодавство захищало інтереси вексел. кредитора, суворо караючи вексел. боржників. Крім зобов'язань, пов'язаних з переказом грошей, за допомогою В. почали оформляти й ін. зобов'язання, перш за все ті, що виникають з кредит. відносин. Так з'явився простий В., який разом із звичай. борговою розпискою використовували для оформлення зобов'язань за договором позики. У 17 ст. можливість полегшеної переуступки права вимоги за В. ін. особі за допомогою передаточ. напису (або просто вручення) дозволила суттєво розширити коло учасників вексел. обігу, у зв'язку з чим одним В. можна було погасити цілий ряд грошових зобов'язань. Таким чином В. поступово став не тільки інструментом кредиту, але й зручним засобом платежу, врегулювання боргових зобов'язань, своєрід. сурогатом грошей.

Екон. значення В. полягає у тому, що в основі вексел.

кредитування зазвичай знаходяться дійсні вироб. і торг. обороти. У міжнар. торгівлі широко застосовується переказний В. — наказ у письм. формі однієї особи (векселедержателя) ін. (позичальнику) уплатити третій особі певну суму грошей у певний строк. Переказний В. без зазначення строку підлягає оплаті за пред'явленням. Простий В. (безумовне письмове зобов'язання сплатити певну суму грошей у певний строк) може бути виданий кількома особами із солідар. відповідальністю. В., гарантов. товаром, називається комерц. і видається як застава за куплені товари; В., платником за яким є банк — банків. або фінанс.; В., що не має товар. покриття — дружнім або бронзовим. В. приймаються банками також як гарантії кредитів, що надаються. Відсоток, що виплачується по В. особами, які їх одержують, називається ставкою по В. Держава для покриття своїх витрат випускає казначей. В.

Розрізняють також В.: авальов. (з авалем — банків. гарантією); авізов. (поставлений на облік у податк. інспекції чи митниці); акцептов. (має акцепт із згодою платника на його оплату); безумов. (підлягає оплаті готівкою по пред'явленні); валют. (містить зобов'язання сплатити певну суму в іноз. валюті); гарантій. (виданий у забезпечення госп. угоди без отримання зазнач. у ньому суми); пред'явниц. (підлягає оплаті негайно за вимогою пред'явника); строк. (з фіксов. строком); приват. (виписується приват. особою); доміцильов. (підлягає оплаті третьою особою за місцем проживання платника чи в ін. місці) та опротестов., за яким нотаріал. засвідчена відмова боржника від оплати. Як ін. цінні папери В. можна купувати й продавати, а також використовувати для заг. фінанс. потреб.

Рекомендована література

1. Лысенков Ю. М., Фетюхина Н. В. Рынок ценных бумаг. К., 1995;
2. Малюк В. Вексель в Україні. К., 1997.

О. І. Барановський

Бібліографічний опис:

Вексель / О. І. Барановський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-32656>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).